

مقام معظم رهبری، امنیت را از جمله رکن‌های کلیدی پیشرفت کشور مورد تأکید قرار داده‌اند. در این میان امنیت اقتصادی یکی از اصلی‌ترین ارکان امنیت ملی است، به طوری که می‌توان گفت، بدون برقراری امنیت اقتصادی در کشور، نمی‌توان از امنیت ملی سخنی به میان آورد. این رکن از امنیت ملی علاوه بر متغیرهای اقتصادی، تحت تأثیر متغیرهای دیگری، از جمله متغیرهای سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و... است که بدون لحاظ آنها نمی‌توان این رکن را مورد بررسی قرار داد، زیرا تنش در هر کدام از این متغیرها، امنیت اقتصادی و به تبع آن، امنیت ملی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. از این رو، رصد و پایش عوامل اثرگذار بر آن از الزامات و اولویت‌های پژوهش در حوزه اقتصاد و امنیت به شمار می‌رود. مرکز پژوهشی امنیت اقتصادی تدبیر با توجه به رسالت خود مبنی بر ارائه گزارش‌های کارشناسی در حوزه مطالعات امنیت اقتصادی، ماهنامه حاضر را به چاپ رسانده است. با توجه به اهمیت امنیت اقتصادی، در این شماره از ماهنامه در سه بخش راهبرد، هشدار و تحلیل موارد زیر بررسی می‌شود:

الف- راهبردها

تأمین کالاهای اساسی بخش کشاورزی از جمله الزامات برای تأمین امنیت غذایی به شمار می‌آید. این گروه از کالاها در هر کشوری دارای اهمیت ویژه بوده و فراهم کردن دسترسی به آنها در قیمت‌های مناسب، جزء اهداف دولت‌ها به شمار می‌آید. این موضوع در ایران نیز دارای ضرورت دو چندان است. در مقاله اول، راهبردهای تأمین کالاهای اساسی بخش کشاورزی مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

کشتی‌سازی از جمله صنایع کلیدی برای کشورهای دارای قابلیت دسترسی به مسیرهای آبی بین‌المللی به شمار می‌آید. هرچند کشورمان از سمت شمال و جنوب دسترسی مطلوب به آب‌های بین‌المللی دارد، اما صنایع پشتیبان برای استفاده از این دسترسی از جمله صنایع کشتی‌سازی در وضعیت مطلوب قرار ندارند. در مقاله دوم این بخش، تجارب کشور ترکیه در صنعت کشتی‌سازی مورد بررسی قرار گرفته و براساس این تجربه، استراتژی توسعه این صنعت در کشور بحث شده است.

ب- هشدارها

زمین‌خواری از جمله پدیده‌های مخرب محیط زیستی بوده و استفاده نادرست از منابع طبیعی در کشورها به شمار می‌آید. با توجه به ارزش یافتن زمین در کشور از یک سو و منافع بالای تغییر کاربری زمین از سوی دیگر، پدیده زمین‌خواری در سال‌های اخیر مورد توجه برخی سودجویان قرار گرفته است. تداوم این امر نه تنها آسیب جدی به منابع طبیعی کشور وارد می‌کند، بلکه رشد اقتصادی و رفاه اقتصادی جامعه در آینده را نیز تهدید خواهد کرد. در مقاله اول این بخش، به زمین‌خواری و تصرف زمین‌های دولت به‌عنوان پدیده مخرب امنیت اقتصادی، پرداخته شده است.

کاهش دسترسی به منابع ارزی از یک سو و کاهش ورود ارز به کشور از سوی دیگر در دوره تشدید تحریم‌ها، موجب گردید تخصیص ارز به‌عنوان یک سیاست مطلوب مورد توجه مقامات پولی کشور قرار گیرد. هرچند این پدیده در نگاه اول می‌تواند وضعیت نابسامان اقتصادی را در کوتاه‌مدت سروسامان بخشد، اما تداوم آن همراه با فاسد و رانت بوده و آسیب جدی به منابع ارزی و ائتلاف منابع و در نهایت امنیت اقتصادی کشور، وارد می‌کند. در مقاله دوم، به این موضوع پرداخته شده است.

ج- تحلیل‌ها

جریان و احزاب سیاسی از جمله بازیگران کلیدی در عرصه نظم‌دهی به اقتصاد سیاسی کشورها به شمار می‌آیند. این بازیگران در کنار منافع زیادی که می‌توانند به اقتصاد کشور داشته باشند، با هرگونه رفتار نادرست خود نیز می‌توانند آسیب جدی به اقتصاد وارد نمایند. در این میان، نقش جریان‌ها و احزاب در شکل‌گیری پدیده فساد از جمله مواردی است که در برخی شرایط در اقتصاد کشور رخ داده و آسیب جدی به امنیت اقتصادی، وارد کرده است. در مقاله اول این بخش، نقش جریان‌ها و احزاب در شکل‌گیری فساد تحلیل شده است.

مؤسسات پولی و مالی جزئی از نهادهای مالی کشورها به شمار می‌آیند که به رشد و توسعه مالی کشورها در راستای اهداف توسعه اقتصادی کمک می‌کنند، اما این دستاورد زمانی برای کشورها حاصل می‌شود که مؤسسات پولی و مالی از قوانین و مقررات پولی و مالی کشور تبعیت نمایند. متأسفانه در دهه اخیر رشد قارچ‌گونه مؤسسات پولی و مالی آسیب جدی به اقتصاد کشور وارد کرده و هرچند این نهادها در سال‌های اخیر سر و سامان یافته‌اند، اما امکان فعالیت مجدد این نهادها در آینده وجود دارد. در این مقاله پایانی، آثار امنیت اقتصادی فعالیت مؤسسات پولی و مالی غیرمجاز، تحلیل شده است.

لازم به ذکر است ماهنامه امنیت اقتصادی با تکیه بر مطالعات بین‌رشته‌ای و با در نظر گرفتن روابط و آثار سایر متغیرها، امنیت اقتصادی را مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد. امید است مقاله‌های ارایه شده در افزایش اثرگذاری سیاست‌ها و ارتقای امنیت اقتصادی کشور مفید واقع شوند.